

Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Feltpolitidetachmentet

Indledning

Chefen for Brigadens Efterretningssektion, oberstløjtnant Nordentoft, videretelefonerede fredag den 4. maj 1945, klokken 22.00, følgende ordre fra general Gørtz, i København, til general Knudtzon, i Stockholm:

”DANFORCE skal komme hjem i morgen klokken 8 dansk tid - dvs. klokken 7 svensk tid - til Helsingør. Alt materiel og alle motorvogne, også til styrker, der ikke er færdiguddannede, medføres. Melding til general Gørtz om, hvorvidt dette kan lade sig gøre, samt melding umiddelbart inden afgang fra Helsingborg. Brigaden forbliver i Helsingør indtil nærmere ordre. Feltpolitidetachmentet ønskes overført blandt de første tropper.”

Feltpolitidetachmentet

Feltpolitidetachmentet var en fuldt motoriseret, militær sikkerhedspolitienhed, der hovedsagelig bestod af kriminalpolitifolk, hvoraf hovedparten havde gjort tjeneste hos Statsadvokaten for særlige Anliggender eller Rigspolitichefens Sikkerhedspoliti.

Enheden blev oprettet i efteråret 1944, efter samråd med engelske myndigheder, herunder den militære efterretningstjeneste M.I. 6. Forbilledet var de engelske *Field Security Detachments* (F.D.) samt de tilsvarende svenske *fältpolisenheder*, uden dog at have sidstnævntes traditionelle militærpolitiopgaver, så som håndhævelse af orden og disciplin, trafikregulering samt tilsvarende. Enheden skulle derimod, i samarbejde med allierede besættelsestropper, uskadeliggøre landsskadelige danske statsborgere, ”varulve” m.fl.

Chef for Feltpolitidetachmentet var kriminaloverbetjent, kaptajn af reserven Kaj J. Christiansen.

Feltpolitidetachmentet bestod af:

- Chef med kommandogruppe (10), 1. Deling (18) samt 2. Deling (38)
- 34 køretøjer, herunder Ford personvogne Model 38/39 og et antal motorcykler.

*Feltpolitisoldat, Århus, 6. maj 1945.
Fra [Brigadeforeningens](#) hjemmeside.*

Delingerne var inddelt i et antal distriktskommandoer, hvis ansvarsområder tilsammen dækkede hele landet. De større distriktskommandoer var yderligere inddelt i et antal sektioner, hver bestående af en sektionsfører og en hjælper. Tanken var, at enheden ved hjemkomsten skulle spredes ud til deres respektive ansvarsområder, og herefter gå i gang med oprydningssarbejdet.

Bevæbningen omfattede maskinpistoler, pistoler, knive, knipler, håndgranater, tåregas- og røghåndbomber samt lette sprængmidler. Hertil kom politifunktionsudrustning så som håndjern og fløjter. Enheden skulle ved overførslen til Danmark medføre våben og udstrustning til yderligere 280 mand, således at organisationen kunne suppleres i nødvendigt omfang.

Enheden var iklædt Brigadens feltuniform, med et særligt armbind.

Hver mand blev ved mobiliseringen udstyret med en forskudssum på kr. 1.000 samt en kuffert med civilt tøj, da det ikke var givet, at alle opgaver bedst kunne løses i uniform.

Hver politimand var tillagt grad af sekondløjtnant, hvis han ikke i forvejen havde en højere militær grad.

Oprettelsen skete i dybeste hemmelighed. Til trods for, at feltpolitidetachmentet var direkte underlagt Brigaden, var end ikke Brigadens ledelse fuldt ud informeret om de konkrete opgaver.

Kommandovejen gik direkte fra chefen for Efterretningssektionen, oberstløjtnant Nordentoft, til detachementschefen og herfra videre til de enkelte distriktskommandoer og sektionsførere. Efterretningssektionen fik sine instruktioner, herunder arrestationslister, fra Modstandsbevægelsen. Arbejdsgrundlaget var en såkaldt ”rød” arrestationsliste omfattede 2.952 navne på tyskere og danskere, som grundet deres virksomhed, befandt sig i kategorien ”automatisk arrestation”. Herudover fandtes en ”grå” liste med 8.101 navne på personer, hvis skyld først skulle undersøges nærmere; Feltpolitidetachmentet skulle i første omgang ikke interessere sig nærmere for disse personer.

Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Feltpolitidetachmentet

Feltpolitidetachmentet var udstyret med alle de operative politimæssige beføjelser, som midlertidigt satte det i stand til at operere uden for såvel Grundloven som retsplejelovens bestemmelser, om personlig frihed og boligens ukrænkelighed.

På grund af medlemmernes politimæssige baggrund blev uddannelsen primært af militær karakter, herunder indøvelse af nærkamp og bykamp, samt arrestationer og lignende under krigsmæssige forhold. Uddannelse og instruktion i enhedens opgaver foregik ved forlægningen i Håtunaholm, på et ugekursus, som blev afviklet af to omgange, i november og december 1944.

Som de fleste af Brigadens øvrige enheder var Feltpolitidetachmentet ikke en ”stående” styrke, men en mobiliseringsenhed.

Mobilisering og indsættelse

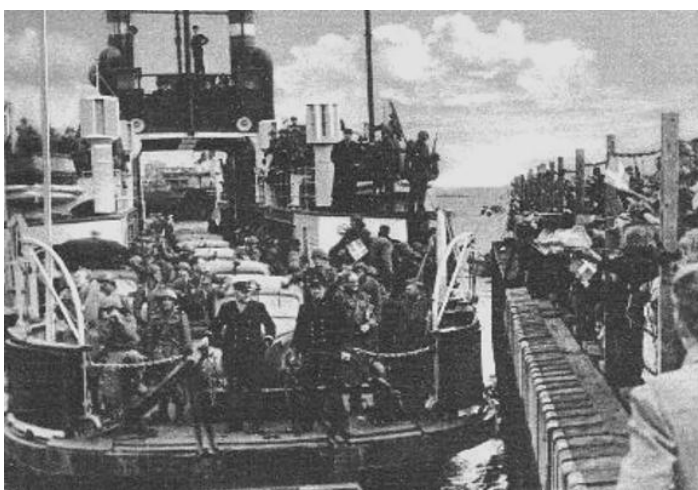
Den 1. maj 1945 modtog detachementets medlemmer den længe ventede mobiliseringsordre og gav møde ved Fords importgarage i Malmø, der var Brigadens hoveddepot. Hele Feltpolitidetachmentet var nu samlet for første gang.

De næste dages ventetid var præget af en vis usikkerhed med hensyn til, hvor og hvornår indsættelsen skulle ske. Man antog, at engelske *field security detachments* ville ledsage de fremrykkende tropper, som man formodede snart ville krydse Grænsen.

Dele af Feltpolitidetachmentet, Malmø, maj 1945. Fra Kilde 3.

Antallet af engelske enheder, som blev sendt til Danmark blev dog yderst begrænset, idet *21st Army Group* (Montgomery) ikke ønskede at binde tropper der, men snarere sende dem mod øst for at dæmme op for russiske styrkers fremrykning mod vest.

Detachmentet fik ordre til at sende 20 mand, med lokalkendskab i Sønderjylland, til de engelske styrker i Nordtyskland.

Netop som mændene var ved at gå ombord i toget til Stockholm, hvorfra de med et engelsk bombefly skulle afgå til Tyskland, kom der kontraordre.

På grund af den tyske kapitulation ønskede man i stedet detachementet overført sammen med Brigaden, blandt de første enheder.

Den første danske færge anløber Helsingør havn, 5. maj 1945. Fra [Brigadeforeningens](#) hjemmeside.

På billedet ses blandt andet en del af Feltpolitidetachmentets køretøjer.

Efter hjemkomsten blev hovedparten af detachementets personel, på engelsk forlangende, sendt til Grænsen, for - i samarbejde med deres engelske kollegaer på den tyske side af grænsen - at kontrollere det store antal tyske soldater m.fl. som var på vej tilbage til Tyskland.

Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Feltpolitidetachmentet

*Dansk grænsegendarm og en feltpolitisektion i Kruså, 6. maj 1945.
Fra Kilde 4.*

Kontrolarbejdet ved den dansk-tyske grænse blev således Feltpolitiets væsentligste indsats, og det lykkedes, sammen med øvrige enheder fra Brigaden, blandt andet at arrestere omkring 1.000 af de eftersøgte personer på den røde liste.

Til Feltpolitidetachmentets mest prominente fangster hørte den tyske militære øverstkommanderende i Danmark, generaloberst Lindemann, som i juli 1945 blev arresteret i Silkeborg af to kriminalbetjente, bistået af en major fra den engelske efterretningstjeneste.

Den 20. juni 1945 var opgaven slut og grænsekontrollen overgik til Grænsegendarmeriet, som blev bistået af militære enheder.

Feltpolitidetachmentet blev samlet i Efterretningstjenestens hovedkvarter i Trommesalen i København, hvor oberstløjtnant Nordentoft takkede politifolkene for deres indsats, inden de blev spredt til deres respektive tjenestesteder, hos det pr. 13. maj 1945 genopstillede civile politi.

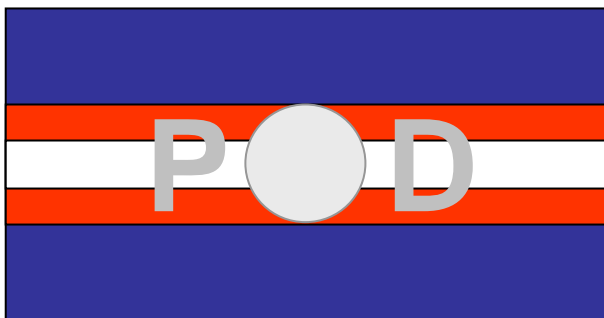
Afslutning

Er man interesseret i de svenske *fältpolisenheder*, som i øvrigt var forbilledet for organiseringen af den første militære eksilenhed i Sverige - en norsk feltpolitienhed - kan jeg anbefale afhandlingen *Fältpolis - För orden och säkerhet - Om uppsättandet av en svensk fältpolis under beredskapstiden* af Per Iko.

Kilder

1. *Den danske Brigade i Sverige 1943-1945* af K.V. Nielsen, udgivet af Den Danske Brigadeforening, 1985, København 1985, ISBN 87-981346-4-7.
2. *1½ år med Den Danske Brigade* af oberstløjtnant P.A. F. Norup (brigadens stabschef), Militær Tidsskrift 1947, side 271-308 og 353-406.
3. *Brigaden - Den danske Brigade i Sverige 1943-1945* af Knud J.V. Jespersen, Gyldendal, København 1993, ISBN 87-00-14924-1.
4. *Dansk soldat i Sverige 1943-1945 - Den danske Brigade, som jeg oplevede den* af Erik Frost (red.), udgivet af Den danske Brigadeforening (DANFORCE), København 1989, ISBN 87-88214-230.
5. *Skandinaviskt Mellanspil* af Harry Söderman, Katalog och Tidsskriftstryck, Stockholm 1945.

Per Finsted

Principskitse af Feltpolitidetachmentets særlige armbind. Egen tilvirkning, efter foto i Kilde 3.

Den grå cirkel gør det ud for det blanke våbenskjold, i hvidmetal, som blev båret midt på Frihedskæmperarmbindet.